

Suomen Asehistoriallinen Seura ry
Tampere
 A Member of the Foundation for European
 Societies of Arms Collectors

LAUSUNTO
 18.8.2016

Sisäministeriö

Viite

SM PO; lausuntopyyntö SMDno-2015-2044; Hallituksen esitys eduskunnalle ampuma-aselain ja rikoslain muuttamisesta

Asia **Hallituksen esitys eduskunnalle ampuma-aselain ja rikoslain muuttamisesta**

Suomen Asehistoriallinen Seura ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä ampuma-aselain ja siihen liittyvien säädösten muuttamisesta.

Keskitymme lausunnossamme lähinnä asekeräilyyn liittyviin seikkoihin, mutta kerromme mielipiteemme myös muista ampuma-aselain kohdista, koska jäsenistömme suuresti harrastaa muutakin aseisiin liittyvää toimintaa kuin keräilyä. Yhdistyksemme on jo useiden vuosikymmenien ajan toiminut yhteistyössä Sisäasiainministeriön kanssa aseisiin liittyvissä kysymyksissä ja antanut lausuntoja erilaisista säädösehdotuksista.

1. YLEISTÄ

Esityksessä on paljon hyvää tavallisen aseharrastajan näkökulmasta, mutta esityksessä on myös piirteitä, joiden seurauksena syntyvä byrokratian määrä on kohtuuton. Esityksessä on hämmästyttävän paljon keräilijöihin kohdistettuja muutoksia, käytännössä kaikki kiristyksiä, joille ei ole kuitenkaan osoitettu selkeää syytä.

Viittaus EU:n komission direktiiviin on vanhentunut oletus ja direktiivien arvailu ei ole hyvää lainsäädäntötyötä. Suomessa asekeräilijä on lakiin perustuva käsite ja poliisin erikseen hyväksymä henkilö, tässä mielessä täysin museoon rinnastettava toimija. Väite, joka esiintyy lausunnossakin (s. 15) keräilijöistä laittomien aseiden lähteenä, on törkeytensä ohella vailla mitään näyttöä. Se on poistettu uusista komission asiakirjoista.

Vuoden 2012 lakimuutoksessa lausunnostamme huolimatta lakiin lisättiin hyvin yleisluontoinen pykälä, minkä seurauksena lähes mikä tahansa esine voidaan "tulkita" ampuma-aseeksi ja virkatyönä tehdyt rikosilmoitukset kuormittavat nyt oikeusjärjestelmää jatkuvilla oikeustapauksilla, joissa langettavia tuomioita ei anneta.

Tätä asiaa on kritisoinut mm. Asehallintoyksikön ylitarkastaja Reima Pensala Aamulehdessä 1.11.2013. "Nämä terveiset voi lähettää Suomen eduskuntaan. Meiltä ei kysytty asiasta (lakia säädettäessä)."

Tätä taustaa vasten olisi voinut olettaa, että Poha kiinnittää esityksessään huomiota myös tämän vuoden 2012 epäkohdan oikaisemiseen varsinkin kun mahdollisessa direktiivissäkin on tähän viitattu. Ase-lakiin olisi syytä lisätä määritelmät hyväksytyistä startti-aseista, koska EU:kin on asiaan jo kiinnittänyt huomiota.

2. ASEEN OSAT

Ehdotus keräilijöiden tiedostojen osalta ovat räikeässä ristiriidassa norminpurkutalkoiden kanssa. Aselain perustelut 1998 ovat edelleen ajankohtaiset, eikä poliisihallinnolla ole resursseja tällaisen työruuhkan hoitamiseen. Lisäksi ehdotuksen toteuttaminen vaatii uuden laajan tietokantaohjelman hankkimisen mihin tuskin on budjetoitu varoja.

Järkevää olisi säätää aseiden osista vastaavalla tavalla kuin äänenvaimenninten suhteen tehtiin, eli sallia lakiin nojautuen luvallisen aseiden varaosien hallussapito ilman erillistä lupaa. Erityisen tärkeää tämä on keräilijöille, kuten 60 § nykyisissä säätää.

Esitys tulee toteutuessaan lisäämään oikeuslaitoksen kuormaa starttiaseoikeudenkäyntien lisäksi käynnistämällä ns. aseiden osa –oikeudenkäynnit. Suuri määrä kansalaisia ei edes tiedä olevansa ”ase-osa-rikollisia” ehdotuksen mukaisen lain ylimenokauden jälkeen. Laki siis tulisi luomaan kymmeniä-, jos ei satoja tuhansia ”rikollisia”.

Vuonna 1998 ampuma-aselain uudistamisessa otettiin lain perusteluissa selvä kanta aseiden osien luvanvaraisuuteen ja sen aiheuttamaan byrokraatiaan. Kansallinen erikoispiirteemme on se, että puolustusvoimat on myynyt kirjaimellisesti tonneittain vanhojen aseidensa osia keräilijöille ja jopa romuliikkeille. Puolustusvoimat on myynyt kymmeniä tuhansia deaktivoituja aseita koriste-esineiksi tavallisille kansalaisille, jotka edelleen ehdotuksen myötä muuttuisivat laittomiksi. Deaktivoitujen aseiden osat ovat merkittävästä osin poliisin erikseen todistuksen kera hyväksymiä, kansalainen ei voi mieltää näiden muuttuvan mahdollisesti laittomiksi vain siksi, että esineessä saattaa olla uuden lain mukainen luvanvarainen osa.

Näistä vanhoista osista ei voi kasata terroristien suosimia nykyaikaisia aseita, eikä näiden osien osalta ole paljastunut mitään muutakaan rikollisuutta. (Viite: mm. selvityspyyntömmme AHY 1.7.2016).

Ampuma-aselain 60 § muuttaminen AHY:n ehdottamalla tavalla aiheuttaisi valtavan työruuhkan, vastaavan, josta mm. ampuma-aseiden osalta luovuttiin, eli aseiden uudelleentarkastuksesta luparekisteriä varten.

3. TIEDOSTOASEET

Luonnoksessa esitetään myös keräilijän ampuma-aseiden tiedostonpito-oikeudesta (lain 59§) luopumista ja selittelyosana on parempi lupavalvonta. Tämä esityksen osa on harhaanjohtava, osin jopa suorastaan tosiasioiden vastainen, mikä asia käytiin selvästi läpi Säätytalolla (7.6) asiaa koskevassa kuulemistilaisuudessa. Silti luonnosta ei ole korjattu.

JOKAINEN ampuma-ase –merkittiin se sitten tiedostoon tai perinteiselle hallussapitoluvalle-hankitaan Suomessa poliisin myöntämällä ostoluvalla.

JOKAINEN näistä siirtyy siten tietoinen poliisin omaan aserekisteriin. Poliisi on asettanut hankkimislupalle harkitsemansa rajaehdot ja näiden ehtojen rikkominen on joka tapauksessa lain vastaista ja edellyttää myös aseiden myyvän tahon syyllistyvän johonkin rikkeeseen, mitä käytännössä kukaan ei halua tehdä, koska kiinnijääminen olisi varmaa.

4. ESITYKSEN SUORAT VIRHEET

Hallussapitoluvan sijaan pidetty tiedosto ei mahdollista minkäänlaista väärinkäyttöä. Näistä ei ole paljastunut mitään rikollisuutta, Poha ei ole voinut esittää –pyynnöstämme huolimatta asiasta yhtäkään tuomioon johtanutta oikeustapausta. Oikeuden käyttö on ampuma-aserikoksissa julkista, emme ole löytäneet aiheesta tuomioita.

Esityksen väittämä:

“Se, että asekeräilijän ei tietyin edellytyksin tarvitse pitää ollenkaan tiedostoa aseiden osista eikä hakea niille hallussapitolupaa, vaikeuttaa keräilyn valvontaa, mikä on poliisin näkökulmasta ongelmallista. Ampuma-aselain 60 § antaa käytännössä täysin rajoittamattoman ja valvonnan ulkopuolelle jäävän mahdollisuuden pitää hallussa aseiden osia. Eräissä tapauksissa rikostutkinnan yhteydessä tällaisia osia on tavattu suuria määriä. Erityisesti ampuma-aselain 60 §:n ongelmallisuus on tullut esiin tilanteissa, joissa asekeräilijällä on myös aseelinkeiden harjoittamiseen oikeuttava lupa. Eräissä näistä tapauksista voimassa oleva ampuma-aselaki on mahdollistanut käytännössä kaiken viranomaiskontrollin ulkopuolella olevan tilanteen, jossa aseita on voitu valmistaa ja myydä ilman kiinnijäämisen pelkoa.”

.... on vähintäänkin omituinen. Huomionarvoinen on alleviivattu lause. Suomessa rikostutkinnan ja pakkokeinojen kynnys on alhainen, eli lause on kehäväite. Rikostutkinnassa tavataan aina myös laillista omaisuutta ja näistä mainituista osista ei ole lainvoimaisia tuomioita. Yhtälailla olisi voitu todeta nähdyn paljon kodin elektroniikkaakin. Pidämme huolestuttavana sitä, että viranomaisen esittää väitteitä rikoksista, joista kuitenkin ei ole tuomioita. ”Tavattu” –sanalla pitäisi rikosjutussa olla ”takavarikoitu ja valtiolle tuomittu”, jos näin olisi.

Aseelinkeidenharjoittajalla on samanlainen velvollisuus tiedoston pitoon (lain 25 §) kuin keräilijälläkin, näin väite mahdollisista tai mahdollisuuksista laittomuuksiin kattaisi jokaisen maamme asekauppiaan.

Kuka tahansa voi pitää hallussaan osia laittomasti, keräilijällä on kuitenkin velvollisuus pitää osista tiedostoa lain 60 § nojalla. Jos keräilijä hankki osia, on osien myyjän joka tapauksessa tehtävä tästä merkintä tiedostoonsa (esim. asekauppias) tai ilmoitus poliisille (yksityinen myyjä, joka palauttaa aseiden osan lupansa).

Se, että joku voisi valmistaa ja myydä ampuma-aseita laittomasti ilman kiinnijäämisen pelkoa ei voi ratketa lakimuutoksella. Aseiden valmistaminen on aina luvanvaraista ja ilman lupaa myös rangaistavaa.

Laittomien aseiden myyminen on jo nyt kielletty, joten on erikoista, ettei laittoman aseiden myyjää saataisi vastuuseen, jos kerran myyjä on tiedossa. Ei ole mitään syytä olettaa, että laittomien aseiden valmistaja noudattaisi tuleviakaan lakeja. Oikeustapauksia langettavien tuomioiden ei kuvattuun kaltaisesta tilanteesta ole tiedossa (Viite: mm. selvityspyyntömme AHY 1.7.2016).

“Ongelmaksi tiedostonpidossa on osoittautunut ensinnäkin se, että muutamat asekeräilijät ovat käyttäneet oikeutta väärin ja hankkineet heille myönnettyillä hankkimisluvilla täysin erilaisia aseita kuin hankkimislupa tai hyväksytty keräily suunnitelma on mahdollistanut. Toiseksi asekeräilijöiden ei ole tarvinnut esittää tai tarkastuttaa hankkimaansa ampuma-asetta poliisille, mikä on mahdollistanut muiden kuin niiden ampuma-aseiden, joille hankkimislupa on myönnetty, kirjaamiseen tiedostoon. Ehtojen rikkomisen selvittely on ollut poliisille hyvin työlästä ja aikaa vievää. Tapauksia, joissa asekeräilijälle annetun hyväksynnän peruutuksia on pantu vireille, on ollut vuonna 2012 yhteensä 7, vuonna 2013 yhteensä 6, vuonna 2014 yhteensä 7, vuonna 2015 yhteensä 5 ja vuonna 2016 kesäkuuhun mennessä 2.”

Ylläoleva lausunnon väittämä on pyynnöstämme huolimatta jäänyt toteennäyttämättä ja on sellaisenaan pelkkä lakiin perustumaton mielipide. Väite on sellaisenaan niin raskas, että väärinkäytöstä tulisi olla myös esittää tuomioita. Keräilijän hyväksyntä voidaan perua monesta syystä, tyypillisin lienee keräilijän sairaus tai kuolema, mitä pienet luvut näyttäisivät korreloivan.

Ainoa tiedossamme oleva oikeustapaus ei tue väitettä, silloinkin aseiden myyjä oli Poliisihallitus (joka tuskin lakia rikkoisi) ja asia päätettiin vastaajan hyväksi. Rikosilmoituksen oli tehnyt AHY.

Ampuma-aselain mukaan keräilijä merkitsee tiedostoon kaikki hankkimansa ampuma-aseet, jos asetta varten on haettu ja poliisin puolelta myönnetty ostolupa nimenomaan tiedostoasetta varten. Ampuma-aselain asiaa koskeva 59a § ei tunne rajoitteita sen suhteen, onko ase keräilysuunnitelman mukainen. Lain mukaan keräilijä voi merkitä tiedostoon myös urheilu- ja metsästysaseita, jos toimivaltainen viranomainen (joka ei ole siis AHY) ostoluvan myöntäjänä luvan on myöntänyt.

5. LOPUKSI

Aseluvan peruuttamisen edellytysten tarkentaminen lain tasolla on suotava asia, mutta esityksessä lähdetään siitä, että jo rikosepäily riittäisi perumisen edellytykseksi. Epäilyn kynnys on maassamme todella matala ja esitys on ristiriidassa esitutinnan kantavan linjan – syyttömyysolettaman- ja siten perusoikeuksien kanssa. Sanktio pelkän epäilyn perusteella ei ole oikein.

Sisäministeriö (Maaseudun tulevaisuus 21.10.2013/Seppo Sivula) on aiemmin kiinnittänyt huomiota ylireagoiteihin aselupien peruuttamisessa. Laki mahdollistaa jo nyt aseiden väliaikaisen haltuunoton siihen asti, kun lainvoimainen rikostuomio on saatu.

Aserekisterin ehdotettu salauspykälä ilman tutkimuspoikkeusta on ristiriidassa perustuslain tutkimuksen vapauden kanssa. Aserekisteristä tulisi saada tässä tarkoituksessa tietoja maassamme käytetyistä aseista (omistajan henkilöllisyys tietenkin suojaten).

Esityksessä viitataan Saksaan ja Saksan asepassijärjestelmään, joka olisi keräilijän näkökulmasta paljonkin joustavampi kuin nykyinen tiedostolupa. Silti esityksen tavoite on täsmälleen päinvastainen.

Toivomme, että lausunnostamme on hyötyä, ja että se todella otetaan huomioon lopullista lakia laadittaessa. Annamme mielellämme myös lisätietoja sekä perusteluja esittämiimme näkökohtiin.

Suomen Asehistoriallinen Seura ry
aselakitoimikunta

Heikki Pohjolainen

Kalle Seppälä

Jussi Peltola